

वरित (partic. von वर) 1) adj. eilend; s. u. वर. — 2) f. आ wohl eine Form der Durgā und N. eines nach ihr benannten Zauberspruches: °पद्य Verz. d. Oxf. H. 94, b, 9. °प्रयोग 18. °मन्त्र 103, b, 34. Vgl. Ind. St. 2, 24 und तरिता.

वरितक (von वरित) m. eine frühreifende Reisart Suçr. 1, 196, 2. f. आ dass. Nigh. Pr.

वलग m. = ब्रह्मसर्प Nigh. Pr.; wohl fehlerhaft für ब्रह्मग.

त्वष्टर (von त्वन्) m. UṆĀDIS. 2, 96. Decl. P. 6, 4, 11. 1) Werkmeister, Zimmermann, Wagner AK. 2, 10, 9. 3, 4, 11, 64. H. 917. an. 2, 91. MED. 1. 16. त्वष्ट्रेव ह्यपं मुकृते स्वधित्या AV. 12, 3, 33. Vgl. das in dieser Bedeutung gebräuchlichere तष्टर. — 2) N. pr. eines Gottes, des Schöpfers lebendiger Wesen, Bildners und Künstler; daher seine Epithete सुपाणि, सुगमस्ति, स्वपत्, मुकृत्, विश्वरूप, पुरुष u. s. w. Nir. 8, 13. 10, 33. 12, 11. a) Tvashṭar fertigt Werkzeuge der Götter, namentlich den Donnerkeil Indra's; = देवशिल्पिन् AK. 3, 4, 9, 37. H. 182. H. an. MED. अर्धवस्ते र-यमश्राय तन्नृष्टा वन्नं पुरुहूतं ह्युमत्तम् RV. 5, 31, 4. 1, 32, 2. 32, 7. 61, 6. 83, 9. 6, 17, 10. 10, 48, 3. Daher sein Auftreten in dem Mythos von den ebenfalls kunstfertigen Rbhū: चमसं त्वष्ट्रेद्वस्य निष्कृतम् । अर्कतं चतु-रः पुनः 1, 20, 6. 161, 4. 4, 33, 3. 6. — जयाह परशुं त्वष्टा HARIV. 12146. विश्वकर्मा च त्वष्टा च चक्राते स्थापुधं वहु 12147. आह्वये विश्वकर्माणमहं त्वष्टारमेव च । आतिथ्यं कर्तुमिच्छामि तत्र मे संविधीयताम् ॥ R. 2, 91, 12; vgl. त्वष्टरातिथ्य n. N. eines Sāman Ind. St. 3, 218. — b) er bildet die Leiber der Menschen und Thiere, daher wird von ihm fruchtbare Zeugung erleht. So wird er namentlich in den Āpri-Liedern gerufen; vgl. Ertl. zu Nir. S. 123. Ueberhaupt giebt er Wachsthum, Gedeihen und Wohlstand und die schöne Form kommt von ihm. Genannt wird er am meisten mit den Göttern verwandter Wirkungen: Dhātā, Savitar, Pragāpati, Pūshan. RV. 10, 123, 2. AV. 5, 23, 11. 11, 6, 3. RV. 1, 142, 10. 188, 9. 2, 3, 9. आ यन्नः पत्नीर्गन्तव्यच्छा त्वष्टा सुपाणिर्दधातु चो-रान् 7, 34, 20. AV. 6, 78, 3. 81, 3. 14, 1, 53. 60. विश्वेयोनिं कल्पयतु त्वष्टा ह्याणि पिंशतु RV. 10, 184, 1. गर्भे नु नौ जनिता दंपती कर्द्वस्त्वष्टा सचिता विश्वरूपः 10, 5. 3, 33, 19. 4, 42, 3. त्वष्टा वै सितं रेतो विकीरति ÇAT. Br. 1, 9, 2, 10. KAUG. 124. 133. 133. इह त्वष्टा सुजनिमा सत्रोषा दीर्घमातुः कर्-ति जीवसे नः RV. 10, 18, 6. त्वष्टा दधच्छुम्निन्द्राय वृक्षे VS. 20, 14. त्वष्टा वीरे देवक्रामं ज्ञानं त्वष्टरवीं ज्ञायत श्रापुरश्रः 29, 9. 31, 17. त्वष्टा वै ह्या-णामोशे TBR. 1, 4, 2, 1. ÇAT. Br. 2, 2, 3, 4. PAÑĀV. Br. 9, 10. त्वष्टा ह्याणां जनिता पंशूनाम् AV. 9, 4, 6. 5, 26, 8. 2, 27, 1. ÇAT. Br. 3, 7, 3, 11. त्वष्टा वै पशूनां मिथुनानां रूपकत् 13, 1, 8, 7. TS. 2, 1, 8, 3. यदा त्वष्टा व्यत्-णत्पिता त्वष्टर्य उत्तरः । गृहं कृत्वा मर्त्यं देवाः पुरुषमाविशन् AV. 11, 8, 18. आ ते त्वष्टा पत्सु जवं दधातु VS. 9, 8. त्वष्टा सुदत्रो वि दधातु रायः RV. 7, 34, 22. VS. 2, 24. — त्वष्टाधिरात्रो ह्याणाम् MBu. 4, 1178. giebt dem Son- nengotte, seinem Schwiegersohne, eine lieblichere Gestalt HARIV. 587. fgg. RAH. 6, 32. — c) zuweilen wird ihm eine weitergehende schöpferische und bildnerische Kraft zugeschrieben, wenn anders in manchen dieser Stellen nicht Schöpfer überhaupt statt dieses bestimmten Got- tes zu verstehen ist; so z. B. die Ausschmückung der Welt: य इमे स्या-वापृथिवी जनित्री ह्यैरपिंशदुर्वनानि विश्वा RV. 10, 110, 9. die Zeugung des Bṛhaspati: विश्वेभ्यो हि वा भुवनेभ्यस्परि त्वष्टजन्तसामः सामः क-

विः 2, 23, 17. — यं वा द्यात्रापृथिवी यं वापस्त्वष्टा यं वा सुजनिमा ज्ञानं 10, 2, 7. द्यावा यमाग्निं पृथिवी जनिष्टामापस्त्वष्टा भुग्वि यं सदैभिः 46, 9. दशमे त्वष्टर्जनयत् गर्भमत्तन्क्रामो पुवतपो विभत्रम् 1, 93, 2. 5. — d) wie andere Götter ihre Schaaren haben, Indra die Vasu's, Rudra die Rudra's u. s. w., so hat Tvashṭar die Weiber (माः, जनयः, देवानां पत्यः) d. h. die Göttinnen zur Umgebung: die Weiber, in deren Leib seine bildende Thätigkeit vorzugsweise wirkt. RV. 1, 22, 9. 2, 31, 4. 36, 3. 6, 30, 13. 7, 35, 6. 10, 64, 10. 66, 3. ÇAT. Br. 1, 9, 2, 10. KĀTJ. ÇA. 3, 7, 10. — e) Tvashṭar's Tochter ist Saraṅjū (Sureṇu, Svareṇu. Saṃgūṅā), die Gat- tin Vivasvant's, von welcher die beiden Paare Jama — Jamī und die Açvin stammen. Vgl. RV. 10, 17, 1. 2 und die Darstellung des My- thus in Nir. 12, 10. in der BRHAD. (SĪJ. zu RV. 7, 72, 2). HARIV. 545. fgg. VP. 266. fg. Als sein Sohn wird in diesem Mythos Triçiras (s. u. d. W. und u. त्रिशीर्षन्, त्वष्ट, विश्वरूप) genannt. Dagegen heisst Vāju der Schwiegersohn des Tvashṭar RV. 8, 26, 21. 22. — f) Indra überwäl- tigt den Tvashṭar und trinkt ihm den Soma weg RV. 3, 48, 4. 4, 18, 3. Die Brāhmaṇa erklären den Mythosso, dass Tvashṭar den Trunk verwei- gerte, weil Indra ihm seinen Sohn Viçvarūpa erschlagen hatte. TS. 2, 4, 12, 1. 3, 2, 1. ÇAT. Br. 12, 8, 2, 1. 1, 6, 3, 1. fgg. 5, 3, 4, 2. — g) in der Stelle एकस्त्वष्टुरशस्य विशस्ता द्वा वृतारा भवतस्तव्यं स्रुतुः RV. 1, 162, 19 erklärt SĪJ. (nach der auch sonst vorkommenden Ableitung des Wortes von त्विष्; s. Nir. 8, 13. P. 3, 2, 135, Vārti. 4) त्वष्टुः durch दीप्तस्य d. i. des leuchtenden Rosses. Diese Ableitung ist unmöglich und man wird zu verstehen haben: des Rosses des Tvashṭar. Das Ross ist als ein be- sonders kunstreiches und seinem Urheber werthes Gebilde des Gottes gedacht, unter dessen Obhut die Thiere überhaupt stehen. Vgl. VS. 9, 8. 29, 9. त्वष्टुर्द्वि पशवः ÇAT. Br. 3, 8, 3, 11. 7, 3, 11 und oben u. b. Das Kam- meel heisst त्वष्टदेवत्य PĀR. GRHJ. 3, 15. — h) Tvashṭar als Gottheit des Nakshatra Kītrā TBR. in Ind. St. 1, 93. ÇĀKṢH. GRHJ. 1, 26. ÇĀNTIKALPA 9. VARĀH. BRH. S. 98, 1. als Regent des 5ten Jaga oder Cyclus des Jupiters 8, 23. als Dāmon einer Eklipse 3, 6; in einem Dist. aus PAÑĀCARA heisst er म-हायक. N. pr. eines der 4 Söhne des Uçanas MBu. 1, 2545. — i) Tvashṭar als eine Form der Sonne (vgl. die u. g. angeführte Herleitung von त्विष्) MBu. 3, 146. त्वष्टा तथैवोर्जितावश्चकर्मा पूषा च HARIV. 13143. निर्भिन्ने अ- न्निषो त्वष्टा लोकपालो ऽविशद्विभोः (विभोः) । चतुषोशेन ह्याणां प्रतिप- त्तिर्यतो भवेत् ॥ BRĀG. P. 3, 6, 15. Ind. St. 2, 82. = अर्का Sonne UÇĀVAL. zu UṆĀDIS. 2, 96. H. 96. H. an. = आदित्यमिद् MED. erscheint unter den 12 Āditja MBu. 1, 2524. 4824. HARIV. 175. 394 (unterschieden von dem Schwiegervater der Sonne). 11549. 12436. 12912. 14167. VP. 122. BRĀG. P. 6, 6, 37. unter den Rudra (als Vater von Viçvarūpa) VP. 121. — 3) m. N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Manasju (Bhauvana) und Vaters von Virāga, VP. 165. BRĀG. P. 5, 13, 13. — Vgl. त्वष्ट.

त्वष्टि (wie eben) f. Zimmerhandwerk M. 10, 48.

त्वष्टीमत् (ungenauere Aussprache für त्वष्टमत्) adj. mit Tvashṭar verbunden, von Tv. begleitet: त्वष्टीमती ते सपये सुरेता रेतो दधाना वीरे विदेय तवं संदृशि TS. 1, 2, 3, 2.

त्वष्टमत् (von त्वष्टर) adj. dass.: त्वष्टमान्मित्रो अयमा RV. 6, 32, 11. त्व- ष्टमत्त्वा सपेम पुत्रान्पशूनायि धेहि VS. 37, 20.